

Date: 7th February-2026

STANDART PARVARISH ALGORITMLARIGA RIOYA QILINMASLIGINING
SABABLARI: HAMSHIRALAR NUQTAI NAZARIDAN TAHLIL.

Tohirova Shaxnoza Tohir qizi

Qarshi Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi.

Katta o'qituvchi

Annotatsiya: Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida standart parvarish algoritmlari bemor xavfsizligini ta'minlash, davolash jarayonining uzluksizligini saqlash hamda tibbiy xatolarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shunga qaramay, klinik amaliyotda hamshiralar tomonidan ushbu algoritmlarga to'liq rioya qilinmasligi holatlari tez-tez uchramoqda. Ushbu maqolada standart parvarish algoritmlariga rioya qilinmasligining asosiy sabablari hamshiralar nuqtai nazaridan chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari muammoning ko'p omilli ekanligini ko'rsatib, u tashkiliy, kasbiy, psixologik va moddiy-texnik omillar bilan chambarchas bog'liqligini ochib beradi.

Kalit so'zlar: hamshiralik ishi, standart parvarish, klinik algoritm, bemor xavfsizligi, tibbiy xatolar.

Kirish

So'nggi yillarda sog'liqni saqlash tizimida tibbiy xizmat sifatini oshirish global muammo sifatida e'tirof etilmoqda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, bemor xavfsizligini ta'minlashda hamshiralik parvarishi muhim bo'g'inlardan biri hisoblanadi. Aynan hamshiralar bemor bilan eng ko'p muloqot qiladigan, parvarish jarayonining asosiy qismini bajaradigan tibbiyot xodimlaridir.

Standart parvarish algoritmlari ilmiy tadqiqotlar va klinik tajribaga asoslangan bo'lib, ularning maqsadi bir xil klinik holatlarda bir xil, xavfsiz va samarali yondashuvni ta'minlashdan iborat. Biroq real amaliyotda ushbu algoritmlar har doim ham to'liq bajarilmaydi. Bu esa parvarish sifati pasayishiga, asoratlarning xavfining ortishiga va tibbiy xatolar yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, standart algoritmlarga rioya qilinmasligining sabablari ko'pincha individual xatolik sifatida baholanadi. Aslida esa bu holat tizimli muammo bo'lib, uni faqat hamshiralarni ayblash orqali hal etib bo'lmaydi. Shu bois mazkur tadqiqotda muammo hamshiralar nuqtai nazaridan, ularning real ish sharoitlari va kasbiy faoliyati bilan bog'liq holda tahlil qilinadi.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Tadqiqotning asosiy maqsadi — standart parvarish algoritmlariga rioya qilinmasligining asosiy sabablarini aniqlash va ularni hamshiralar nuqtai nazaridan tahlil qilishdir.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- standart parvarish algoritmlarining hamshiralik amaliyotidagi ahamiyatini tahlil qilish;

Date: 7th February-2026

- algoritmlarga rioya qilinmasligiga olib keluvchi asosiy omillarni aniqlash;
- tashkiliy, kasbiy va psixologik sabablarni baholash;
- mavjud muammolarning bemor xavfsizligiga ta'sirini yoritib berish.

Tadqiqot materiali va usullari

Maqola tahliliy-nazariy yo'nalishda olib borildi. Tadqiqot davomida xalqaro va mahalliy ilmiy manbalar, hamshiralik ishiga oid qo'llanmalar, klinik protokollar hamda amaliy kuzatuvlar tahlil qilindi. Ma'lumotlarni umumlashtirishda tizimli yondashuv, mantiqiy tahlil va taqqoslama usullaridan foydalanildi.

Natijalar va muhokama

1. Standart parvarish algoritmlarining hamshiralik amaliyotidagi o'rni

Standart parvarish algoritmlari hamshiralar uchun yo'riqnoma vazifasini bajaradi. Ular parvarish jarayonini bosqichma-bosqich rejalashtirish, xavfsizlik choralarga rioya qilish va bemor holatini doimiy nazorat qilish imkonini beradi. Algoritmlar mavjud bo'lgan sharoitda parvarish sifati barqaror bo'ladi va individual xatolar ehtimoli kamayadi.

Shunga qaramay, amaliyotda ayrim hamshiralar algoritmlarni faqat hujjat sifatida qabul qilib, real ish jarayonida ularga yetarlicha amal qilmaydi. Bu holat ko'pincha ish sharoitining murakkabligi va tashkiliy muammolar bilan izohlanadi.

2. Kadrlar yetishmovchiligi va ish yuklamasining ortiqchiligi

Standart parvarish algoritmlariga rioya qilinmasligining eng asosiy sabablaridan biri — hamshiralar yetishmovchiligi hisoblanadi. Ko'plab tibbiyot muassasalarida bir hamshiraga belgilangan bemorlar soni me'yoridan yuqori bo'lib, bu ish yuklamasining ortishiga olib keladi.

Ish hajmining ko'pligi sharoitida hamshira barcha parvarish bosqichlarini to'liq va sifatli bajarishga jismonan ulgurmaydi. Natijada vaqtni tejash maqsadida ayrim algoritmik bosqichlar qisqartiriladi yoki umuman bajarilmaydi. Bu holat ayniqsa reanimatsiya, shoshilinch yordam va statsionar bo'limlarda yaqqol namoyon bo'ladi.

3. Bilim va malaka darajasining yetarli emasligi

Algoritmlarga rioya qilinmasligining yana bir muhim sababi — nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarning yetarli emasligidir. Ba'zi hollarda hamshiralar algoritmlarning ilmiy asoslanganligini va ularning bemor salomatligiga ta'sirini to'liq anglab yetmaydi.

Doimiy malaka oshirish kurslarining yetishmasligi, yangi klinik protokollar bilan tanishmaslik va o'qitish jarayonining sustligi natijasida algoritmlar eskicha yoki noto'g'ri talqin qilinadi. Bu esa parvarish jarayonida xatolarga olib keladi.

4. Tashkiliy va boshqaruv omillari

Standart parvarish algoritmlariga rioya qilinmasligida tibbiyot muassasasining tashkiliy tuzilmasi va boshqaruv tizimi muhim rol o'ynaydi. Agar muassasada aniq ichki

Date: 7th February-2026

tartib-qoidalar, mas'uliyat taqsimoti va nazorat mexanizmlari mavjud bo'lmasa, algoritmlarning amalda qo'llanishi sustlashadi.

Ko'plab holatlarda hamshiralar algoritmlarga rioya qilmaslik uchun jazolanmasligini biladi yoki rahbariyat tomonidan bu masala yetarli darajada talab qilinmaydi. Natijada algoritmlar majburiy amaliy hujjat emas, balki tavsiyaviy ko'rsatma sifatida qabul qilinadi. Bundan tashqari, hamshiralik faoliyatida nazorat va audit tizimlarining sustligi ham ushbu muammoni yanada chuqurlashtiradi.

5. Psixologik va emotsional omillar

Hamshiralar kasbiy faoliyati yuqori darajadagi ruhiy zo'riqish bilan kechadi. Ular doimiy ravishda bemorlarning og'ir ahvoli, og'riq, o'lim holatlari va qarindoshlarning emotsional bosimi bilan yuzma-yuz bo'ladi. Bunday sharoitda surunkali stress va kasbiy charchash (burnout) holatlari rivojlanadi.

Psixologik zo'riqish natijasida hamshiralar e'tiborining pasayishi, beparvolik, tez charchash va motivatsiyaning susayishi kuzatiladi. Bu esa standart parvarish algoritmlarining ayrim bosqichlarini e'tiborsiz qoldirishga olib keladi. Ayniqsa, uzoq smenalar va tungi navbatchiliklarda bu holat yanada kuchayadi.

6. Moddiy-texnik ta'minotning yetishmasligi

Standart parvarish algoritmlarini to'liq bajarish uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalar, sarflanadigan materiallar va dori vositalarining mavjudligi muhim shart hisoblanadi. Amaliyotda esa ko'plab tibbiyot muassasalarida moddiy-texnik baza yetarli darajada ta'minlanmagan.

Masalan, dezinfeksiya vositalari, bir martalik qo'lqoplar yoki parvarish uchun zarur bo'lgan anjomlarning yetishmasligi hamshiralarni algoritmlardan chekinishga majbur qiladi. Bunday sharoitda hamshira mavjud resurslardan foydalanishga moslashadi, bu esa standart yondashuvning buzilishiga olib keladi.

7. Jamoaviy muhit va kommunikatsiya muammolari

Hamshiralar faoliyati ko'p hollarda shifokorlar, kichik tibbiyot xodimlari va boshqa mutaxassislar bilan jamoaviy hamkorlikda olib boriladi. Jamoa ichidagi noto'g'ri kommunikatsiya, o'zaro tushunmovchilik yoki kasbiy hurmatning yetishmasligi ham algoritmlarga rioya qilinishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Agar hamshira o'z fikrini erkin bildira olmasa yoki tashabbus ko'rsatishi qo'llab-quvvatlanmasa, u ko'pincha mavjud muammolarni yashirishga yoki algoritmik talablarni chetlab o'tishga moyil bo'ladi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, standart parvarish algoritmlariga rioya qilinmasligi faqatgina hamshiralarning individual xatosi bilan bog'liq emas. Bu muammo murakkab va ko'p omilli bo'lib, kadrlar yetishmovchiligi, ish yuklamasining ortiqchiligi,

Date: 7th February-2026

bilim va malaka darajasi, tashkiliy boshqaruv kamchiliklari, psixologik bosim hamda moddiy-texnik ta'minot bilan chambarchas bog'liq.

Muammoni samarali hal etish uchun tizimli yondashuv zarur bo'lib, faqat nazoratni kuchaytirish emas, balki hamshiralar uchun qulay va xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish muhim ahamiyatga ega.

Amaliy tavsiyalar

- hamshiralar uchun muntazam malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslarini tashkil etish;
- ish yuklamasini me'yorlashtirish va kadrlar bilan ta'minlashni yaxshilash;
- ichki nazorat va audit tizimlarini kuchaytirish;
- psixologik qo'llab-quvvatlash va stressni kamaytirishga qaratilgan dasturlarni joriy etish;
- moddiy-texnik bazani zamonaviy talablarga mos ravishda mustahkamlash;
- jamoaviy ish va professional kommunikatsiyani rivojlantirish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. World Health Organization. (2016). *Patient safety: Making health care safer*. Geneva: WHO.
2. Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P. A., & Hall, A. M. (2021). *Fundamentals of nursing* (10th ed.). St. Louis: Elsevier.
3. Needleman, J., Buerhaus, P., Pankratz, S., Leibson, C., Stevens, S. R., & Harris, M. (2011). Nurse staffing and inpatient hospital mortality. *New England Journal of Medicine*, 364(11), 1037–1045.
4. Kalisch, B. J., Landstrom, G., & Hinshaw, A. S. (2009). Missed nursing care: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 65(7), 1509–1517.
5. Aiken, L. H., Clarke, S. P., Sloane, D. M., Sochalski, J., & Silber, J. H. (2002). Hospital nurse staffing and patient mortality. *JAMA*, 288(16), 1987–1993.
6. Carayon, P., & Gurses, A. P. (2008). Nursing workload and patient safety—A human factors engineering perspective. *Patient Safety and Quality: An Evidence-Based Handbook for Nurses*, 2, 203–216.
7. Hall, L. H., Johnson, J., Watt, I., Tsipa, A., & O'Connor, D. B. (2016). Healthcare staff wellbeing, burnout, and patient safety. *BMJ Open*, 6(2), e009837.
8. Duffield, C., Roche, M., O'Brien-Pallas, L., Catling-Paull, C., & King, M. (2009). Staff satisfaction and retention and the role of the nursing unit manager. *Journal of Nursing Management*, 17(1), 45–56.
9. Hughes, R. G. (Ed.). (2008). *Patient safety and quality: An evidence-based handbook for nurses*. Rockville, MD: Agency for Healthcare Research and Quality.
10. Benner, P., Sutphen, M., Leonard, V., & Day, L. (2010). *Educating nurses: A call for radical transformation*. San Francisco: Jossey-Bass.

